

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กิตติ ลิ้มสกุล. 2545. "แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นโดยประชาชนมีส่วนร่วม หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์". ใน กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, แนวทางการดำเนินงาน หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์. หน้า 1 – 5.
- กิตติยาพรพน โปธิ์ล้ำม. 2548. การติดตามประเมินผลโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ กรณีศึกษา : ผ้าไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เฉลิมศักดิ์ เย็นสำราญ. 2545. การประเมินหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชาบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชุตินา ไวศรายุทธ์ และคณะ. 2547. โครงการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อสินค้า OTOP ทุกประเภทที่นำมาจัดจำหน่ายในระหว่างงาน OTOP CITY.
- ณัฐนันท์ หอมวิเศษวงศา. 2547. การพัฒนาแนวทางการดำเนินโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในเขตจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ดาราวรรณ วิรุฬห์ผล. 2545. สถานการณ์ด้านการผลิต การตลาด และโอกาสทางการตลาดสินค้าศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านภายใต้โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของภาคเหนือ : กรณีศึกษาผ้าทอตีนจกของจังหวัดแพร่. รายงานการวิจัย.
- เดโช แสนภักดี. 2546. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นันทวัน จันทร์หาวา. 2547. ความสำเร็จของโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตร อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ศึกษา ภาควิชาอาชีพศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรชัย พรประเสริฐสุข. 2547. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าจากโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์จังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- เรวัตร์ ธรรมาภิรมย์. 2547. การประเมินผลความสำเร็จของกลุ่มผู้ผลิตดอกไม้ประดิษฐ์ภายใต้โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ : กรณีศึกษาจังหวัดแพร่. รายงานการวิจัย.
- วรารักษ์ เอ็งประยูร. 2548. ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานผลิตสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ กรณีศึกษากลุ่มคูกี้ทางตะวันตกบ้านขนน้อย ตำบลขนน้อย อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริม การเกษตร ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วุฒิชัย ประเสริฐสุข. 2537. การศึกษากระบวนการวางแผนสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรัญญา แก้วพรรณนา. 2537. บทบาทกลุ่มสตรีทอผ้าไหมในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านนาเสียว ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สินันท์ นันทกิจจามร. 2546. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุภาวดี เครือโชติกุล. 2537. การประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ระดับปริญญาตรี พ.ศ.2531 ของวิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหาร การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2547. โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์. วารสารเศรษฐกิจและสังคม ปีที่ 41 ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม 2547 : หน้า 20 - 26
- อุทุมพร ชื่นวิญญา. 2545. การประเมินโครงการหลักสูตรภาคภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนโยธินบูรณะ กรมสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ การศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

Daniel L. Stufflebeam and Anthony J. Shinkfield. 1990. Systematic evaluation : a self – instructional guide to theory and practice.

George F. Madaus, Michael S. Scriven and Daniel L. Stufflebeam. 1983. Evaluation

models : viewpoints on educational and human services. Boston : Kluwer – Nijhoffs.

Michael E. Porter. 1998. The Competitive Advantage of Nations (With a New Introduction). Macmillan Press LTD.

Michael E. Porter. 1998. On Competition. A Harvard Business Review Book.

Michael E. Porter, Hirotaka Takeuchi and Mariko Sakakibara, 2000. Can Japan Complete. Perseus publishing.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

เรื่อง : การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมภายใต้โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ กรณีศึกษา
เปรียบเทียบ : จังหวัดสุรินทร์ ชัยภูมิ และนครราชสีมา

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 สภาวะการณ์ทั่วไปของกลุ่มทางด้านลักษณะทั่วไป การผลิต การตลาด

ส่วนที่ 2 การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต

ส่วนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่ม

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง หรือเติมคำลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริง

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สุรินทร์ ชัยภูมิ นครราชสีมา

ชื่อผู้ตอบแบบสอบถาม.....นามสกุล.....

ตำแหน่ง/สถานภาพในกลุ่ม.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....อีเมลล์.....

อายุ.....ปี เพศ..... สถานภาพสมรส โสด สมรส หม้าย / หย่าร้าง

ระดับการศึกษา

ประถมศึกษา

อนุปริญญา / ปวส.

มัธยมศึกษาตอนต้น

ปริญญาตรี

มัธยมศึกษาตอนปลาย

สูงกว่าปริญญาตรี

ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

อื่นๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 1 สภาวะการณ์ทั่วไปของกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมทางด้านลักษณะทั่วไป การผลิต การตลาด

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่ม

1. ชื่อกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหม.....

2. สถานที่ตั้งกลุ่ม หมู่บ้าน.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....อีเมลล์.....

3. มีการก่อตั้งกลุ่มมาเป็นระยะเวลา.....ปี เข้าร่วมโครงการ OTOP เมื่อ.....

4. ลักษณะการดำเนินการจัดตั้งอยู่ในรูปแบบใด

สหกรณ์

กลุ่มแม่บ้าน

กลุ่มอาชีพทอผ้า

กลุ่มเกษตรกร

อื่นๆ (โปรด

ระบุ).....

5. โครงสร้างองค์กรของกลุ่ม

6. ลักษณะการบริหารของกลุ่ม คือ

.....

.....

.....

7. วิธีการได้มาซึ่งประธานและคณะกรรมการบริหารกลุ่ม

สมาชิกลงคะแนนเลือกตั้ง

อื่นๆ (โปรดระบุ).....

8. ระยะเวลาการเป็นประธานและคณะกรรมการบริหารกลุ่ม.....ปี

9. การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต้องเสียค่าสมัครหรือไม่

ไม่ต้องเสียค่าสมัคร

เสียค่าสมัครเป็นจำนวน.....บาท

10. ปัจจุบันกลุ่มมีเงินทุนหมุนเวียน.....บาท แหล่งเงินทุนคือ

เงินค่าสมาชิก

เงินกู้ยืม

เงินกำไรจากการขายผลิตภัณฑ์

เงินให้เปล่าจาก.....

อื่นๆ (โปรดระบุ).....

11. ความถี่ในการประชุมกลุ่ม.....

12. ลักษณะการให้ผลตอบแทนแก่สมาชิกกลุ่ม

ตามจำนวนชิ้นงานที่ได้

นำกำไรทั้งหมดมาแบ่งเท่าๆ กัน

จ้างรายวัน / รายสัปดาห์ / รายเดือน จำนวน.....บาท

อื่นๆ (โปรดระบุ).....

13. วิธีการรับงานและกระจายงานของกลุ่มทำอย่างไร

.....

.....

.....

14. นอกจากกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมแล้วในชุมชนยังมีการรวมกลุ่มอื่นๆ อีกหรือไม่

.....

.....

15. ผู้นำสามารถดูแลสมาชิกได้อย่างทั่วถึง

- กิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มใครเป็นผู้ริเริ่ม.....

- ใครเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องต่างๆ.....

- สมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ.....

ลักษณะทั่วไปของสมาชิกภายในกลุ่ม

1. กลุ่มมีสมาชิกทั้งหมด.....คน ชาย.....คน หญิง.....คน อายุเฉลี่ย.....ปี
2. อาชีพหลักของสมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่คือ.....
3. อาชีพเสริมของสมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่คือ.....
4. รายได้ส่วนใหญ่ของสมาชิกมาจาก อาชีพหลัก อาชีพเสริม

การผลิต

1. ผ้าไหมที่ทางกลุ่มผลิตเรียกว่า (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ผ้ามัดหมี่	☐ ผ้าจก	☐ ผ้าแพรวา
☐ ผ้าขิด	☐ ผ้ายกดอก	☐ ผ้าลายน้ำไหล
☐ ผ้าหางกระรอก	☐ ผ้ายกมุก	
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....		

2. ผลิตภัณฑ์อื่นนอกจากผ้าไหมผืนที่ทางกลุ่มผลิตเอง คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ เสื้อผ้าสำเร็จรูป (ทั้งชาย-หญิง)	☐ ผ้าพันคอ	☐ ปลอกหมอน
☐ ผ้าคลุมไหล่	☐ หมวก	☐ กรอบรูป
☐ ผ้าม่าน	☐ กระเป๋า	☐ เบาะรองนั่ง
☐ ปกสมุด	☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

3. ลักษณะการทำงานของสมาชิกกลุ่มเป็นอย่างไร

☐ ทอผ้าร่วมกันที่ศูนย์	☐ มีทั้งทอร่วมกันที่ศูนย์แยกกันทอตามครัวเรือน
☐ แยกกันทอตามครัวเรือน	☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

4. สมาชิกกลุ่มใช้เวลาใดทอผ้า

☐ ทอทุกวัน	☐ ทอวันจันทร์-ศุกร์	☐ ทอเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์
☐ ทอในวันที่ว่าง	☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

5. วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตผ้าไหมมีอะไรบ้าง นำมาจากแหล่งใด

รายการ	แหล่งที่มา/ร้อยละ
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

6. วัสดุ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตผ้าไหมมีอะไรบ้าง นำมาจากจากแหล่งใด

รายการ	แหล่งที่มา/ร้อยละ
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

7. ทางกลุ่มมีการย้อมสีเส้นไหมเองหรือไม่

ไม่ได้ย้อมเอง

ย้อมเองโดยวิธี.....

8. ทางกลุ่มมีการออกแบบลายผ้าอย่างไร

ตามคำสั่งของลูกค้า

ตามจินตนาการของผู้ทอ

ตามคิดเห็นหรือความสามารถของกลุ่ม

ตามลายดั้งเดิมที่มีอยู่

ตามแบบคู่แข่ง

ตามคำแนะนำของนักออกแบบ/เจ้าหน้าที่

อื่นๆ (โปรดระบุ).....

9. รูปแบบลายของการทอผ้าที่เป็นที่นิยมในการทอได้แก่

1..... 2.....

3..... 4.....

10. ผลិតภัณฑ์ของกลุ่มมีหน่วยงานได้รับรองมาตรฐานคุณภาพสินค้า

ยังไม่ได้รับรองมาตรฐาน

ได้รับรองมาตรฐาน โดยหน่วยงาน.....

11. ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีการตรวจสอบคุณภาพหรือไม่ / อย่างไร/ใครเป็นผู้ตรวจสอบ

ไม่มีการตรวจสอบ

ตรวจสอบทุกชิ้น ตรวจสอบเวลาการผลิต

สุ่มเป็นบางชิ้น บางเวลาการผลิต

อื่นๆ (โปรดระบุ).....

12. ใครเป็นผู้ทำการควบคุมและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์

ผู้ทอ

ประธานกลุ่ม

เจ้าหน้าที่ของทางราชการ

อื่นๆ (โปรดระบุ).....

13. ทางกลุ่มมีวิทยากรที่ให้ความรู้ คำแนะนำ ในด้านต่างๆ อย่างเพียงพอหรือไม่ และวิทยากรมีความรู้ความสามารถเป็นอย่างไร

.....

.....

14. สมาชิกสามารถทอผ้าได้โดยเฉลี่ย (ต่อวัน/ต่อคน หรือ ต่อเดือน).....

15. กระบวนการผลิตผ้าไหมอย่างละเอียด (เส้นไหมจนถึงผ้าไหม)

.....

.....

.....

การตลาด

1. ยอดขายของกลุ่มโดยเฉลี่ยต่อเดือน.....บาท ส่วนใหญ่ได้มาจากผลิตภัณฑ์อะไร

- 1..... 2.....
- 3..... 4.....

ยอดขายภายในประเทศที่ได้.....

ยอดขายต่างประเทศที่ได้.....

2. กำไรที่ได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนคิดเป็น (หลังจากหักค่าใช้จ่าย).....

3. ทางกลุ่มได้รับการสั่งซื้อล่วงหน้าหรือไม่ (order) เป็นจำนวนเท่าใด และเป็นระยะเวลากี่เดือน

.....

.....

4. กลุ่มมีการจัดจำหน่ายสินค้าอย่างไร แต่ละแห่งคิดเป็นร้อยละเท่าใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ขายที่ศูนย์ที่กลุ่มจัดตั้งเอง	☐ มีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อ
☐ ส่งขายห้างสรรพสินค้า	☐ ขายตามงานแสดงสินค้าที่รัฐ / เอกชนจัดขึ้น
☐ ส่งขายต่างประเทศ	☐ ศูนย์จำหน่ายที่ทางราชการจัดให้
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

5. ต้นทุนการผลิตของผลิตภัณฑ์ที่ทางกลุ่มผลิตเป็นเท่าใด และคิดจากอะไรบ้าง

.....

.....

.....

6. คิดต้นทุนตามปัจจัยการผลิต

- 6.1 ต้นทุนคงที่ - ก็ีกระตูก..... -
- เต่าสำหรับต้ม..... -

- 6.2 ต้นทุนผันแปร - เส้นไหม..... -
- สีสำหรับฟอกย้อม..... -
- ค่าแรง..... -
- ค่าน้ำ ค่าไฟ..... -
- -

7. ใครเป็นคนกำหนดราคาสินค้าของกลุ่ม.....

8. วิธีการตั้งราคาสินค้าของกลุ่มเป็นอย่างไร

- ตั้งตามต้นทุน ตั้งตามคู่แข่ง
- ตั้งตามราคาของตลาด ตั้งตามเป้าหมายในการทำกำไรของกลุ่ม
- อื่นๆ (โปรดระบุ).....

8. ราคาสินค้าเปรียบเทียบกับคู่แข่ง.....

9. ประเภท และรูปแบบของลายผ้าทอที่เป็นที่นิยม และขายได้ดีที่สุด 3 อันดับแรกของกลุ่ม

- 1.....
- 2.....
- 3.....

10. ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีตรา (Brand) สินค้าหรือไม่

- ไม่มี มี (ระบุยี่ห้อ).....

11. กลุ่มมีการติดต่อหาลูกค้าอย่างไร

.....

.....

12. ทางกลุ่มมีวิธีการส่งเสริมการตลาดอย่างไร

- การโฆษณาผ่าน..... การประชาสัมพันธ์ผ่าน.....
- การขายโดยอินเทอร์เน็ต การขายโดยแคตตาล็อกสินค้า
- อื่นๆ (โปรดระบุ).....

13. ความสัมพันธ์ของกลุ่มกับผู้ซื้อสินค้า

.....

.....

.....

14. คู่แข่งของกลุ่ม คือ

.....

.....

.....

15. ราคาจำหน่ายผ้าไหม

1. ลาย.....ขนาด (กว้าง x ยาว).....
 ราคาที่ขาย/ผืน.....ระยะเวลาที่ใช้ทอ.....
2. ลาย.....ขนาด (กว้าง x ยาว).....
 ราคาที่ขาย/ผืน.....ระยะเวลาที่ใช้ทอ.....
3. ลาย.....ขนาด (กว้าง x ยาว).....
 ราคาที่ขาย/ผืน.....ระยะเวลาที่ใช้ทอ.....
4. ลาย.....ขนาด (กว้าง x ยาว).....
 ราคาที่ขาย/ผืน.....ระยะเวลาที่ใช้ทอ.....
5. ลาย.....ขนาด (กว้าง x ยาว).....
 ราคาที่ขาย/ผืน.....ระยะเวลาที่ใช้ทอ.....

ส่วนที่ 2 การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต

โปรดแสดงความคิดเห็นของท่านโดยกาเครื่องหมาย / ลงในช่องคะแนนตามความเป็นจริง

โดย 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

ข้อมูลด้านบริบท (Context)

เป้าหมายการรวมกลุ่มของท่าน ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ (เรียงลำดับ 1-3)

- กลุ่มของท่านมีการรวมตัวกันเพื่อเป้าหมายด้านยอดขาย
- กลุ่มของท่านมีการรวมตัวกันเพื่อเป้าหมายด้านผลกำไร
- กลุ่มของท่านมีการรวมตัวกันเพื่อเป้าหมายในการลดต้นทุน
- กลุ่มของท่านมีการรวมตัวกันเพื่อเป้าหมายด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม
- กลุ่มของท่านมีการรวมตัวกันเพื่อเป้าหมายในการให้ชาวบ้านมีอาชีพเสริม
- กลุ่มของท่านมีการรวมตัวกันเพื่อเป้าหมายในการลดการอพยพแรงงานในท้องถิ่น
- กลุ่มของท่านมีการรวมตัวกันเพื่อเป้าหมายในการส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- กลุ่มของท่านมีการรวมตัวกันเพื่อเป้าหมายในการขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐ
- อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. การดำเนินงานของกลุ่มในขณะนี้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้					
2. การดำเนินงานของกลุ่มในขณะนี้นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้					
3. การดำเนินงานของกลุ่มอย่างสม่ำเสมอนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้					
4. กิจกรรมของกลุ่มมีความเหมาะสมในการนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้					
5. สมาชิกให้ความสำคัญในการดำเนินงานของกลุ่มมากน้อยเพียงใด					
6. อื่นๆ.....					

ข้อมูลด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. คุณสมบัติของเจ้าหน้าที่มีความเหมาะสมในการปฏิบัติงานเพียงใด					
1.1 จำนวนสมาชิกในกลุ่มมีความเพียงพอกับงาน					
1.2 สมาชิกมีทักษะในการทอผ้า					
1.3 สมาชิกมีความรับผิดชอบในการทำงาน					
2. วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ที่ทำการกลุ่มมีความเหมาะสมในการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงใด					
2.1 ทางกลุ่มมีวัสดุอุปกรณ์สำหรับใช้ในการทอผ้าอย่างเพียงพอ					
2.2 วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้อยู่ในเกณฑ์ที่ใช้งานได้ดี					
2.3 ได้รับการสนับสนุนทางด้านวัสดุอุปกรณ์จากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน					
2.4 ทางกลุ่มมีจำนวนอาคารสถานที่เพียงพอกับการทำงานของกลุ่ม					
2.5 ทางกลุ่มมีอาคารสถานที่เหมาะสมกับความต้องการใช้ของสมาชิกกลุ่ม					
2.6 ได้รับการสนับสนุนทางด้านอาคารสถานที่จากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน					
3. งบประมาณมีความเหมาะสมในการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงใด					
3.1 ทางกลุ่มมีจำนวนเงินทุนหมุนเวียนอย่างเพียงพอ					
3.2 ทางกลุ่มสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบได้					
3.3 ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน					
4. สาธารณูปโภคมีความเหมาะสมในการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงใด					
4.1 มีสาธารณูปโภคอย่างทั่วถึง					
4.2 สาธารณูปโภคมีคุณภาพที่ดี					
5. วัตถุดิบมีความเหมาะสมในการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงใด					
5.1 วัตถุดิบเพียงพอกับการใช้งาน					
5.2 วัตถุดิบที่ใช้มีคุณภาพดี					

ข้อมูลด้านกระบวนการ (Process)

ประเด็น	ใช่/ ไม่ใช่	ระดับความ คิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1. การบริหารกลุ่มมีความเป็นไปได้อย่างเหมาะสมเพื่อบรรลุเป้าหมายของกลุ่มอย่างน้อยเพียงใด						
1.1 มีการกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินงานเป็นลายลักษณ์อักษร						
1.2 มีการชี้แจงการดำเนินงานของกลุ่มแก่สมาชิกอย่างสม่ำเสมอ						
1.3 มีการชี้แจงการจัดสรรผลประโยชน์/กำไรที่ได้แก่สมาชิกอย่างชัดเจน						
1.4 มีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในกลุ่ม						
1.5 มีการประเมินการทำงานภายในกลุ่ม						
2. การมีส่วนร่วมของสมาชิกมีความเป็นไปได้อย่างเหมาะสมเพื่อบรรลุเป้าหมายของกลุ่มอย่างน้อยเพียงใด						
2.1 การประชุมแต่ละครั้งมีสมาชิกเข้าร่วมร้อยละ.....						
2.2 เมื่อเกิดปัญหา สมาชิกมีส่วนในการเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหา						
2.3 สมาชิกมีส่วนในการออกความคิดเห็นในส่วนของการทำงานของกลุ่ม						
2.4 สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการลงคะแนนเสียงในเรื่องต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ						
2.5 สมาชิกในกลุ่มมีการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือพบปะสังสรรค์กับสมาชิกอื่นๆ อย่างสม่ำเสมอ						
3. กระบวนการผลิตมีความเป็นไปได้อย่างเหมาะสมเพื่อบรรลุเป้าหมายของกลุ่มอย่างน้อยเพียงใด						
3.1 กระบวนการผลิตของกลุ่มมีความเหมาะสมกับงาน						
3.2 กระบวนการผลิตของกลุ่มมีความเป็นเอกลักษณ์						
3.3 ทางกลุ่มมีการพัฒนากระบวนการผลิตให้เหมาะสมมากขึ้น						
3.4 มีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ร่วมกับกระบวนการผลิตเดิม						
3.5 มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า						
3.6 มีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์						
4. การตลาดมีความเป็นไปได้อย่างเหมาะสมเพื่อบรรลุเป้าหมายของกลุ่มอย่างน้อยเพียงใด						
4.1 ทางกลุ่มมีการจัดหาตลาดเพิ่มเติมตลอดเวลา						
4.2 ทางกลุ่มมีการนำผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายตามงานแสดงสินค้า OTOP						
4.3 มีการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต						
4.4 สมาชิกกลุ่มมีส่วนช่วยในการประชาสัมพันธ์						
4.5 มีการเข้าร่วมประกวดผลิตภัณฑ์ตามงานต่างๆ						
5. ด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความเป็นไปได้อย่างเหมาะสมเพื่อบรรลุเป้าหมายของกลุ่มอย่างน้อยเพียงใด						
5.1 ทางกลุ่มมีการสนับสนุนให้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น						
5.2 ทางกลุ่มมีการสนับสนุนทอผ้าโดยใช้ลวดลายดั้งเดิมและรูปแบบของท้องถิ่น						

5.3 ทางกลุ่มมีการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดความรู้ด้านการทอผ้า									
5.4 ทางกลุ่มมีการสนับสนุนให้ใช้สีย้อมผ้าดั้งเดิม เช่น ครั่ง เปลือกไม้									
5.5 ทางกลุ่มมีการสนับสนุนให้มีการแต่งกายด้วยผ้าไหม									
5.6 ทางกลุ่มมีการบันทึกกระบวนการ/วิธีการทอผ้าไว้เป็นลายลักษณ์อักษร									

ข้อมูลด้านผลผลิต (Product)

ระบุความคิดเห็นของท่านที่มีต่อผลการดำเนินกิจกรรมเพื่อบรรลุเป้าหมายของกลุ่มในด้านต่อไปนี้

ช่องความพึงพอใจต่อกระบวนการทำงานของกลุ่มในแต่ละด้าน

5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

ประเด็น	ความพึงพอใจต่อกระบวนการทำงานของกลุ่ม
1. การบริหารงานของกลุ่ม	
2. การมีส่วนร่วมของสมาชิก	
3. การผลิต	
4. การตลาด	
5. ด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น	
6. ผลิตภัณฑ์	
7. รายได้	
8. การจ้างงาน	

ข้อมูลด้านประโยชน์ที่ได้รับ และผลกระทบในด้านต่างๆ

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ด้านผลิตภัณฑ์					
1.1 จำนวนผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มผลิตได้เพียงพอกับความต้องการของตลาด					
1.2 รูปแบบของผลิตภัณฑ์ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค					
1.3 แบบของบรรจุภัณฑ์มีความน่าสนใจ					
1.4 ผลิตภัณฑ์สามารถขายสู่ตลาดได้หมด					
1.5 ผลิตภัณฑ์ขายได้ราคาตามที่ตั้งไว้					
1.6 ผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มผลิตมีตลาดรองรับที่แน่นอน					
1.7 ผลิตภัณฑ์ได้รับการยอมรับและเป็นที่ต้องการของตลาด					
2. ด้านรายได้					
2.1 กลุ่มมีรายได้ต่อเนื่องทุกเดือน					
2.2 สมาชิกกลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับก่อนเข้าร่วมโครงการ					
2.3 สมาชิกได้รับการแบ่งสรรรายได้อย่างเป็นธรรม					

2.4 มีการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก					
3. การจ้างงาน					
3.1 มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น					
3.2 สมาชิกมีงานทำที่แน่นอน					
3.3 สามารถลดการอพยพแรงงานไปสู่ท้องถิ่นอื่น					
4. ด้านครอบครัวของสมาชิก					
4.1 สมาชิกสามารถช่วยเหลือเรื่องค่าใช้จ่ายในครอบครัว					
4.2 สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น					
4.3 สมาชิกมีเงินออม					

ประโยชน์และ ผลกระทบในด้านอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่ม

1. ในการดำเนินงานของกลุ่ม ประสบกับปัญหาและอุปสรรคใดบ้าง

ปัญหาและแนวทางแก้ไข

ด้านวัตถุดิบ(ปริมาณ, คุณภาพ, ราคา)

.....

.....

.....

.....

ด้านแรงงาน (จำนวน, คุณภาพ, ค่าจ้าง, ฝีมือ)

.....

.....

.....

ด้านเงินทุน/แหล่งเงินทุน

.....

.....

.....

ด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักร เครื่องมือเครื่องใช้ (จำนวน, คุณภาพ, ประสิทธิภาพ, ราคา)

.....

.....

ด้านการผลิต

.....

.....

.....

ด้านผลิตภัณฑ์ (ลวดลาย, คุณภาพ, รูปแบบ, การพัฒนาผลิตภัณฑ์)

.....

.....

.....

ด้านการตลาด (ราคา, คู่แข่ง, ช่องทางการจำหน่าย, การประชาสัมพันธ์)

.....

.....

.....

ด้านอื่นๆ (ข้อมูลข่าวสาร, ผู้เชี่ยวชาญ ฯลฯ)

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่ากลุ่มของท่านได้ประโยชน์จากโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์อย่างไร

.....

.....

3. เปรียบเทียบก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

	ก่อนเข้าร่วมOTOP	หลังเข้าร่วมOTOP	หมายเหตุ
การผลิต
การตลาด

ผลิตภัณฑ์
บุคลากร
รายได้
อื่นๆ.....

4. ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานภายใต้โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

.....
.....
.....

5. ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็น อื่นๆ

.....
.....
.....

ขอบคุณมากค่ะ ที่ให้ความร่วมมือให้การตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ภาคผนวก ข

ข้อมูลทั่วไปผ้าไหม

ผ้าไหมเป็นผ้าที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวที่มีความน่าสนใจ โดยเป็นผ้าที่ทอขึ้นจากเส้นใยที่ได้มาจากสิ่งมีชีวิตทำให้มีความโดดเด่นและแตกต่างจากผ้าชนิดอื่นๆ ทั้งมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ในบทนี้จะเป็นการทำความรู้จักกับผ้าไหม โดยจะกล่าวถึงข้อมูลทั่วไปของผ้าไหม กระบวนการผลิตผ้าไหม และสถานการณ์ปัจจุบันของผ้าไหม

1. ข้อมูลทั่วไปของผ้าไหม

จากการศึกษาถึงประวัติของผ้าไหมพบว่าไม่มีการบันทึกที่เป็นหลักฐานแน่ชัดว่าเกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อใด แต่มีการเล่าต่อกันมาว่าเกิดขึ้นที่ประเทศจีนสมัยราชวงศ์จิ้นหรือเมื่อ 2,600 ปีก่อนคริสตกาล ผ้าไหมที่ได้จากเส้นใยไหมที่ได้จะใช้ตัดเย็บเสื้อผ้าของราชวงศ์ชั้นสูงและฮ่องเต้จีนทุกพระองค์ ห้ามผู้ใดเปิดเผยความลับของการผลิตผ้าไหม ทำให้ความลับดังกล่าวเก็บไว้มานานกว่า 2,000 ปี กว่าที่คนรุ่นหลังๆ ในประเทศอื่นจะรู้ ต่อมาผ้าไหมที่ได้จากใยไหมก็ได้แพร่กระจายออกไปตามส่วนต่างๆ ของโลก ที่สำคัญคือ การแพร่ของไหมไปบนเส้นทางสายไหม (Silk Road)

สำหรับประเทศไทย มีการค้นพบเส้นใยไหมมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ส่วนเรื่องการทอผ้าไหมนั้นยังไม่มีที่ยืนยันว่าเริ่มทอผ้าไหมตั้งแต่เมื่อใด แต่สันนิษฐานว่าประเทศไทยเริ่มมีการใช้ผ้าไหมที่ผลิตขึ้นทั้งในประเทศและนำเข้าจากต่างประเทศมาตั้งแต่ก่อนสมัยสุโขทัยและมีการใช้กันเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ในอดีตการทอผ้าไหมเป็นกิจกรรมของชาวบ้านที่ทำกันมานับแต่โบราณกาล และยังเป็น การแสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวชนบทในสังคมไทยได้เป็นอย่างดี ส่วนใหญ่แล้วการทอผ้าจะเป็นหน้าที่ของผู้หญิง โดยจะทอหลังจากที่เสร็จงานทางด้านเกษตรกรรมแล้ว ในอดีตการทอผ้าไหมส่วนใหญ่จะทอไว้ใช้เองภายในครอบครัว แต่ในปัจจุบันเมื่อสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเปลี่ยนแปลงไป ผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากใยสังเคราะห์มีมากขึ้น ราคาไม่แพง ประกอบกับการทอผ้าไหมนั้นต้องใช้ระยะเวลาานาน จึงทำให้การทอผ้าไหมเปลี่ยนมาเป็นการทอเพื่อจำหน่ายหารายได้ให้กับครอบครัวมากกว่าที่จะทอไว้ใช้เองเหมือนในอดีต

ลักษณะของผ้าไหมไทยจะเป็นผ้าไหมที่มีการย้อมเส้นไหมก่อนการทอ ทำให้มีสีสันที่โดดเด่นสวยงาม เส้นใยไหมเป็นใยธรรมชาติที่ได้จากสิ่งมีชีวิตมีลักษณะเป็นใยยาว มีความเป็นมันวาว

เหนียวและพริ้วเบา อาจมีลักษณะเส้นใยไม่สม่ำเสมอมีปุ่มปมบนผืนผ้าได้ ซึ่งเป็นลักษณะที่แตกต่างจากผ้าที่ทอจากเส้นใยชนิดอื่น

2. ประเภทของผ้าไหม

การแบ่งประเภทของผ้าไหมตามเทคนิคและวิธีการทอ กรรมวิธีการทอ ได้ดังนี้

1. ผ้าพื้น หมายถึง ผ้าที่ทอเป็นสีเดียวกันตลอดผืน ไม่มีลวดลายใดๆบนพื้นผ้า เป็นผ้าไหมที่เกิดจากการขัดธรรมชาติระหว่างเส้นไหมด้วยกัน โดยจะใช้เส้นยืนและเส้นพุ่งเป็นสีเดียวกันหรือใช้สีต่างกันได้

2. ผ้ามัดหมี่ หมายถึง ผ้าที่มีการมัดเส้นไหมหรือเส้นด้ายเพื่อสร้างลวดลายก่อนการย้อม ซึ่งผู้ทอจะต้องออกแบบลวดลายผ้าไว้ก่อน ถ้าต้องการหลายสีก็ต้องมัดและย้อมหลายครั้ง จนกว่าจะได้สีครบตามต้องการ แล้วจึงนำไปทอด้วยเทคนิคการขัดสานธรรมชาติลวดลายบนผ้าจะเกิดตามรอยที่มัดย้อม การมัดหมี่มี 3 ลักษณะ คือ การมัดด้ายเส้นพุ่ง การมัดด้ายเส้นยืน และการมัดด้ายทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน ประเทศไทยนิยมทำกันมานานแล้วในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลางบางจังหวัด ในกลุ่มเชื้อสายลาวครั้งจะมัดหมี่เส้นพุ่ง ในขณะที่กลุ่มเชื้อสายกะเหรี่ยงจะใช้วิธีมัดหมี่เส้นยืน แต่ส่วนใหญ่ผ้าไหมมัดหมี่ในประเทศไทยนิยมทอผ้ามัดหมี่เส้นพุ่ง

3. ผ้าขิด หมายถึง ผ้าที่มีการทอแบบยกลายในตัว เรียกว่า เก็บขิด หมายถึง การเก็บตะกรอลายเพิ่มโดยใช้ไม้ไผ่ เรียกว่า ไม้เก็บขิด เป็นตัวยกเส้นแต่ละแถวให้เส้นพุ่งสอดผ่านจากริมผ้าด้านหนึ่งไปสู่อีกด้านหนึ่งให้เกิดเป็นลวดลายขิด ผ้าทอลายขิดสังเกตได้จากลายซ้ำของเส้นที่พุ่งขึ้นเป็นแนวสีเดียวกันตลอด อาจจะเหมือนกันทั้งผืนหรือไม่ก็ได้ แต่ต้องมีลายซ้ำที่มีจุดจบมีการทอกันทั่วไปในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางและภาคเหนือบางจังหวัด

4. ผ้ายก หมายถึง ผ้าที่มีการทอผ้าไหมยกลายในตัว โดยใช้เส้นพุ่งพิเศษเป็น "ด้นเงิน ด้นทอง" ใช้วิธีการเก็บตะกรอเช่นเดียวกับการทอขิด ผ้ายกเป็นชิ้นไหมยกลายเฉพาะเชิงขึ้นหรือยกลายตลอดทั้งตัวขึ้นและเชิงขึ้น มีทอกันเป็นที่แพร่หลายในภาคเหนือที่จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ภาคใต้ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดร้อยเอ็ด

5. ผ้าจก หมายถึง ผ้าที่ใช้วิธีการเก็บและทอเช่นเดียวกับผ้าซิด แต่ทำลวดลายด้วยการเพิ่มเส้นพุ่งพิเศษเข้าไปเป็นช่วงๆ ไม่ติดต่อกันตลอดหน้ากว้างของผ้าทำให้สลับลีได้ และสลับลวดลายต่างๆได้ ลักษณะผ้าจึงมีสีสัน และลวดลายมากกว่าผ้าซิด

6. ผ้าแพรวา หมายถึง ผ้าที่มีลักษณะลวดลายผสมกันระหว่างลายซิดและจกบนผืนผ้า คำว่า "แพรวา" มาจากความยาวของผ้าที่ยาวประมาณวา ผ้าแพรวามักใช้ในงานพิธีต่างๆ ตามวัฒนธรรมของชาวภูไท เดิมทีมีเอกลักษณ์ที่ใช้สีแดงเป็นพื้นต่อมาดัดแปลงสีสันตามสมัยนิยมคือ ทอเป็นผืนผ้าหน้าแคบเพื่อทำผ้าสไบเฉียง และผ้าแพรวาหน้าธรรมดา ผ้าแพรวานั้นได้มีการทอกันหลายชนิด เช่น การทอผ้ายกลายดอกทั้งผืน การทอยกลายดอกครึ่งผืน นอกจากนี้ยังมีการประยุกต์ในการทำลายต่างๆ มาทอรวมสลับลายกันในผืนเดียวกัน มีตั้งแต่ 3 ลายขึ้นไป ในบางผืนจะมีถึง 12-18 ลายสลับลายกัน ซึ่งจะต้องใช้ความประณีตละเอียดอ่อนในการทอรวมทั้งใช้เวลาด้วย

7. ผ้าไหมบาติก หมายถึง ผ้าไหมสีพื้นที่น่าซึ้งมาเขียนลวดลายบนเนื้อผ้า จากนั้นนำผ้าไปย้อมสีตามต้องการ และต้มละลายซึ้งก็จะได้ลวดลายสีสันที่สวยงาม

นอกจากนี้ยังมีผ้าไหมพิมพ์ลาย ผ้าไหมมัดหมี่ซ้อน ผ้าไหมมัดหมี่ประยุกต์ ฯลฯ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างไปตามการออกแบบและการตกแต่ง

การแบ่งประเภทของผ้าไหมตามมาตรฐานผ้าไหม ซึ่งคณะกรรมการส่งเสริมสินค้าไหมไทยได้กำหนดมาตรฐาน โดยแบ่งผ้าไหมเป็น 6 ชนิด คือ

1. ผ้าไหมไทยชนิดบางมาก (Light Weight) ต้องทอด้วยไหมยืนที่มีขนาดไม่ต่ำกว่า 40 เดนเยอร์ จำนวนไม่น้อยกว่า 34 เส้นต่อระยะหนึ่งเซนติเมตร (85 เส้นต่อระยะหนึ่งนิ้ว) และต้องมีน้ำหนักตั้งแต่ 59 กรัม ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 95 กรัม ต่อเนื้อที่หนึ่งตารางเมตร (50 กรัมขึ้นไป แต่ไม่เกิน 80 กรัม ต่อเนื้อที่หนึ่งตารางหลา)

2. ผ้าไหมไทยชนิดบาง (Medium Weight) ต้องทอด้วยไหมยืนที่มีขนาดไม่ต่ำกว่า 80 เดนเยอร์จำนวนไม่น้อยกว่า 32 เส้น ต่อระยะหนึ่งเซนติเมตร (80 เส้นต่อระยะหนึ่งนิ้ว) และต้องมีน้ำหนักเกิน 95 กรัมขึ้นไป แต่ไม่เกิน 143 กรัม ต่อเนื้อที่หนึ่งตารางเมตร (80 กรัมขึ้นไป แต่ไม่เกิน 120 กรัม ต่อเนื้อที่หนึ่งตารางหลา)

3. ผ้าไหมไทยชนิดหนา (Heavy Weight) ต้องทอด้วยไหมยืนที่มีขนาดไม่ต่ำกว่า 80 เดนเยอร์ จำนวนไม่น้อยกว่า 32 เส้น ต่อระยะหนึ่งเซนติเมตร (80 เส้นต่อระยะหนึ่งนิ้ว) และต้องมีน้ำหนักเกิน 143 กรัมขึ้นไปแต่ไม่เกิน 179 กรัม ต่อเนื้อที่หนึ่งตารางเมตร (120 กรัมขึ้นไป แต่ไม่เกิน 180-190 กรัม ต่อเนื้อที่หนึ่งตารางหลา)

4. ผ้าไหมไทยชนิดหนามาก (Extra Heavy Weight) ต้องทอด้วยไหมยืนที่มีขนาดไม่ต่ำกว่า 80 เดนเยอร์ จำนวนไม่น้อยกว่า 32 เส้นต่อระยะหนึ่งเซนติเมตร (80 เส้นต่อระยะหนึ่งนิ้ว) และต้องมีน้ำหนักเกิน 179 กรัมขึ้นไป แต่ไม่เกิน 275 กรัมต่อเนื้อที่หนึ่งตารางเมตร (150 กรัมขึ้นไป แต่ไม่เกิน 230 กรัม ต่อเนื้อที่หนึ่งตารางหลา)

5. ผ้าไหมไทยชนิดหนาพิเศษ (Drapery Weight) ต้องทอด้วยไหมยืนที่มีขนาดไม่ต่ำกว่า 120 เดนเยอร์ จำนวนไม่น้อยกว่า 24 เส้นต่อระยะหนึ่งเซนติเมตร (60 เส้นต่อระยะหนึ่งนิ้ว) และต้องมีน้ำหนักเกิน 179 กรัมขึ้นไป แต่ไม่เกิน 275 กรัม ต่อเนื้อที่หนึ่งตารางเมตร (150 กรัมขึ้นไป แต่ไม่เกิน 230 กรัม ต่อเนื้อที่หนึ่งตารางหลา)

6. ผ้าไหมไทยชนิดหนามากพิเศษ (Upholstery Weight) ต้องทอด้วยไหมยืนที่มีขนาดไม่ต่ำกว่า 160 เดนเยอร์ จำนวนไม่น้อยกว่า 8 เส้นต่อระยะหนึ่งเซนติเมตร (20 เส้นต่อระยะหนึ่งนิ้ว) และต้องมีน้ำหนักเกิน 239 กรัมขึ้นไป ต่อเนื้อที่หนึ่งตารางเมตร (200 กรัมขึ้นไป ต่อเนื้อที่หนึ่งตารางหลา)

3. กระบวนการทอผ้าไหม

กระบวนการทอผ้าไหมถือได้ว่าเป็นกระบวนการที่ใช้เวลาค่อนข้างมาก เนื่องจากมีหลายขั้นตอนและในแต่ละขั้นตอนต้องใช้เครื่องมือและอุปกรณ์จำนวนมากประกอบกับความประณีตละเอียดอ่อนของผู้ผลิต ซึ่งสามารถแยกกระบวนการทอผ้าไหมออกได้เป็น 3 ส่วนคือ การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การเตรียมเส้นไหม และการทอผ้าไหม

1. การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมแรกของการได้มาซึ่งเส้นไหมที่จะใช้สำหรับการทอผ้าไหม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ต้นหม่อน

ต้นหม่อนที่รู้จักกันอยู่ในขณะนี้มียู 2 ชนิดคือต้นหม่อนที่ปลูกไว้กินผลมีผลเป็นช่อเวลาสุกจะมีสีดำรสอมเปรี้ยวอมหวานใช้รับประทานได้ อีกชนิดหนึ่งเป็นหม่อนที่ปลูกไว้เลี้ยงไหมหม่อนแต่ชนิดนี้มีผลเป็นช่อเล็กไม่นิยมรับประทาน แต่มีใบโตและดอกใช้เป็นอาหารของตัวไหมได้ดี สำหรับพันธุ์หม่อนที่ปลูกไว้เลี้ยงไหมในประเทศไทยมียูหลายพันธุ์ เช่น หม่อนน้อย หม่อนดำดำ หม่อนส้ม หม่อนสร้อย หม่อนไผ่ หม่อนมี หม่อนสา เป็นต้น

2) หนอนไหม

หนอนไหมเป็นแมลงจำพวกผีเสื้อตระกูล Bombycidac มีลักษณะพิเศษ คือ ตัวหนอน (Larvae) จะพันเส้นใยเพื่อใช้ในการทำรังห่อหุ้มตัวเองแล้วลอกคราบกลายเป็นดักแด้ (Pupae) อยู่ภายในรังนั้นทำให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการทอผ้าไหม ซึ่งหนอนไหมที่กล่าวถึงนี้เป็นหนอนไหมที่กินใบหม่อนเป็นอาหาร

3) การเลี้ยงไหม

การเลี้ยงไหมส่วนใหญ่พบในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือเนื่องจากมีพื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและอุณหภูมิพอเหมาะแก่การเลี้ยงไหม สำหรับการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมในปัจจุบันมีการพัฒนาเทคนิคและอุปกรณ์การเลี้ยงมากขึ้น มีการพัฒนาสายพันธุ์โดยการนำพันธุ์ไหมจากประเทศจีนหรือญี่ปุ่นเข้ามาผสมกับพันธุ์ไหมพื้นบ้านมากขึ้น ลักษณะการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมในปัจจุบันสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภทคือ

- การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมแบบพื้นบ้าน ทำกันมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมตามนโยบายส่งเสริมของรัฐบาล เช่น การส่งเสริมการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมในนิคมสร้างตนเองของกรมประชาสัมพันธ์ซึ่งมีอยู่ทั่วไป อาทิ นิคมสร้างตนเองปราสาท จังหวัดสุรินทร์ เป็นต้น
- การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมในรูปบริษัทการผลิตขนาดใหญ่ เช่น บริษัทจุลไหมไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ บริษัทบุญมาเกษตรกรรมไหมไทย จังหวัดอุดรธานี เป็นต้น

2. การเตรียมเส้นไหม เส้นไหมที่ใช้ทอนั้นมี 2 ชนิด คือ เส้นยืนจะเป็นเส้นไหมที่จัดเรียงตามยาวขนานกับที่ทอผ้า และเส้นพุ่งจะเป็นเส้นไหมที่บรรจุอยู่ในกระสวยสอดเข้าไปในเส้นยืน ในขั้นการเตรียมเส้นไหมนี้แบ่งได้เป็น 3 ขั้นตอน คือ

1) การตีเกลียว เมื่อสาวเอาเส้นไหมออกจากรังไหมเป็นที่เรียบร้อยแล้วแต่ยังไม่สามารถนำไปทอได้เพราะเส้นไหมจะแตกเป็นชุยและขาดง่าย จึงต้องนำไปตีเกลียวก่อนจึงจะทอได้ เครื่องมือที่ใช้ตีเกลียวแบบดั้งเดิมชาวบ้านแถบจังหวัดสุรินทร์เรียกว่า "ระหัด"

2) การฟอกไหม

การฟอกไหม เป็นการแยกขาวออกจากเส้นไหม เพื่อเตรียมเส้นไหมสำหรับย้อมสี หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า "การดองไหม" ซึ่งมีทั้งการฟอกขาวเส้นไหมโดยใช้สารเคมีและการใช้วัสดุจากธรรมชาติ

3) การย้อมสีเส้นไหม เป็นการย้อมสีเส้นไหมตามที่ต้องการก่อนการนำมาทอ ในอดีตการย้อมสีใช้วัสดุจากธรรมชาติแต่ในปัจจุบันนิยมใช้สีเคมีแทนเพราะมีความสะดวกรวดเร็วกว่า สำหรับสีที่นำมาย้อมเส้นไหมจากวัสดุธรรมชาติที่ให้สีต่างๆ มีดังนี้

สีเหลือง ได้จาก แก่นขนุน เข ต้นแค ต้นไพล ต้นขี้เหล็ก ต้นสะเดา คำแสด ฯลฯ

สีแดง ได้จาก ประดู่ ครั่ง เปลือกกระโดน รากยอ ใบสัก แก่นฝาง ฯลฯ

สีเขียว ได้จาก ใบขี้เหล็ก ใบจบก ใบย่านาง เปลือกต้นมะริด เปลือกสมอ ฯลฯ

สีม่วง ได้จาก ดอกอัญชัน เปลือกหว่า ฯลฯ

สีดำ ได้จาก โคลน มะเกลือ ต้นรูกฟ้า ต้นตบเต่า ฯลฯ

2.1 การเตรียมเส้นยืน ภายหลังจากฟอกย้อมสีเส้นไหมเรียบร้อยแล้วการเตรียมเส้นยืนมีขั้นตอนดังนี้

1) การลงแป้ง คือ การนำเส้นไหมไปเคลือบด้วยแป้ง สำหรับวิธีการแบบโบราณ ส่วนใหญ่ชาวบ้านใช้ข้าวเปลือกคั่วเป็นข้าวตอกแล้วเอาข้าวตอกมาคนในน้ำจนละลายเกือบหมดแล้วเอากากทิ้ง จะได้น้ำที่มีความเหนียวและมีความมันออกมาคล้ายน้ำมันรำข้าว การลงแป้ง จะเลือกทำในวันที่มีแดดดีเพื่อเวลาลงแป้งแล้วกระตุน้ำจะสะเด็ดน้ำได้ง่าย แห้งเร็ว เส้นไหมไม่จับกันเป็นก้อน การลงแป้งจะทำเฉพาะเส้นยืนเท่านั้น

2) การกรอเส้นไหม คือ การนำเส้นไหมที่ลงแป้งแล้วมาปั่นเข้าอักหรือเข้าหลอด

3) การตั้งเส้นยืน คือ การนำเอาไหมจากอักหรือหลอดมาตั้งเป็นเส้นยืนโดยการเดินเส้นไหมสำหรับการทอผ้าแบบเดิมจะทอผ้าที่มีความยาวไม่เกิน 30 เมตร

4) การเข้าพืม (พันทวี) คือ การนำเอาเส้นไหมหลังจากที่เดินด้ายเสร็จแล้วสอดเข้าพันทวีแล้วพันทวีเข้าไม้พันเส้นไหม

5) การเก็บตะกอ ตะกอเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของก๊ทอผ้า มีหน้าที่แยกเส้นไหมยืนออกจากกันเพื่อสอดกระสวยเส้นพุ่งเข้าไปขัดกัน ตะกอมี 2 ชนิดคือ ตะกอธรรมดากับตะกอ

ดอก ตะกอธรรมดามีเพียง 2 ตะกอนั้นเพื่อแยกเส้นใยออกจากกัน การทอผ้าที่ใช้ตะกอธรรมดา นี้จะใช้ทอผ้าพื้นลายทางหรือลายตาราง

2.2 การเตรียมเส้นพุ่ง ภายหลังจากการย้อมสีเส้นไหมตามที่ต้องการแล้ว การเตรียมเส้นพุ่งทำโดยการนำเส้นไหมมากรอใส่หลอดแล้วบรรจุลงในกระสวยเพื่อทำเป็นเส้นพุ่ง โดยปกติแล้วผ้ามัดหมี่จะทำการมัดหมี่เฉพาะเส้นพุ่งแล้วนำมากรอเข้าหลอด ยกเว้นผ้าอ้อมปรมของ จังหวัดสุรินทร์เท่านั้นที่มีการมัดเส้นยืนด้วย

3. การทอผ้าไหม หลังจากที่มีการเตรียมเส้นไหมเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการทอผ้าซึ่งมี รายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมเส้นไหม นำเส้นไหมที่ย้อมสีตามที่ต้องการแล้ว ทำการกรอใส่หลอด และบรรจุลงในกระสวยสำหรับทำเป็นเส้นพุ่ง นำไหมที่กรอแล้วไปสาวหวีหรือเดินเส้นเข้าฟืม ต่อจากนั้นนำไปตะกอ ซึ่งเครื่องทอแบบง่ายสุดมี 2 ตะกอ เก็บลายต่างๆ ตามที่ต้องการ เพื่อทำเป็นเส้นยืน

ขั้นตอนที่ 2 การทอผ้าไหม

- ยกตะกอขึ้นเพื่อให้เส้นไหมยืนแยกออกจากกันจนเกิดช่องว่างขึ้น
- พุ่งกระสวยผ่านช่องว่างเพื่อสอดเส้นไหมพุ่งให้ขัดกับเส้นไหมยืน
- ใช้ฟืม / ฟันหวีกระทบให้ด้ายพุ่งเข้าที่
- ทำตามขั้นตอนข้างต้นจนได้ความยาวตามที่ต้องการ

4. การดูแลรักษาผ้าไหม

การดูแลรักษาให้ผ้าไหม ให้มีความสวยงามคงทนอยู่เสมอและมีอายุการใช้งานให้นานที่สุด จะมีความแตกต่างจากเส้นใยสังเคราะห์อื่นๆ เนื่องจากเป็นเส้นใยธรรมชาติ ที่มีองค์ประกอบของโปรตีน ดังนั้น ในสมัยโบราณจะใช้น้ำมันมะพร้าวแกงซักผ้าไหมโดยไม่ต้องซักน้ำซ้ำแล้วนำไปผึ่งให้แห้ง แต่ในปัจจุบันการดูแลรักษาผ้าไหม ให้อยู่ในสภาพดีได้ด้วยการซักแห้งโดยใช้น้ำยาซักแห้งต่างๆ ไป หรืออาจใช้สบู่ที่มีคุณสมบัติเป็นกรดอ่อนโดยการซักในน้ำอุ่น แล้วสามารถนำไปตากในที่ร่มได้เลยไม่ควรตากแดด โดยไม่ต้องบิดหรือบีบขยี้ผ้าไหม นอกจากนี้ การหยดน้ำมัน เช่น Baby oil ลงไปในน้ำซักครั้งสุดท้าย 2-3 หยด จะทำให้ผ้าไหมมีความเงางามและลื่น สามารถรีดได้เรียบขึ้น ก่อนทำการรีดผ้าไหม ควรทำการพรมน้ำให้ผ้าไหมเปียกพอหมาดๆ แล้วรีดด้วยไฟค้อนข้างร้อนจากด้านในก่อน ส่วนด้านนอกให้รีดเล็กน้อยในตอนหลัง

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวณลินี สุระมุล เกิดเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2523 ที่จังหวัดสระบุรี จบมัธยมศึกษาตอนปลายสายวิทยาศาสตร์จากโรงเรียนสระบุรีวิทยาคม สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีวิทยาศาสตร์บัณฑิต (เศรษฐศาสตร์) จากคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในปีการศึกษา 2544 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ.2547

